AFRİKA YILLIĞI 2025

Editörler
Prof. Dr. İsmail Ermağan
Dr. Fatma Yıldız

YTB

AFRİKA YILLIĞI 2025

AFRİKA YILLIĞI 2025

Editörler
Prof. Dr. İsmail Ermağan
Dr. Fatma Yıldız

YTB
T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
YURTDIŞI TÜRKLER VE AKRABA
TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
YURTDIŞI TÜRKLER VE AKRABA TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI

YTB Yayınları: 111
Araştırma Eserler Serisi

"Afrika Yıllığı 2025"
ISBN: 978-975-17-6765-3

Editörler
Prof. Dr. İsmail Ermağan
Dr. Fatma Yıldız

Yayıma Hazırlayanlar
Volkan Özkan, Melisa Doğan

Yayım Koordinasyon
Muhammed Enes Çalışkan, Murat Kılıç

Metin Editörü
Ümmühan Kevser Kıpramaz

Tasarım
Ertan Güldibi

Baskı ve Cilt
Girişim Ajans Ofset Matbaa Basım Yayın Sanayi Ve Ticaret Limited Şirketi

Matbaa Sertifika Numarası: 47852
Birinci Baskı, 250 adet
Ankara, Ekim 2026

© Tüm yayın hakları Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığına aittir.
Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı tarafından desteklenen bu yayındaki metin ile ilgili sorumluluk editörler ve metin yazarlarına aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

Afrika Yıllığı: 2025/Editörler İsmail Ermağan, Fatma Yıldız._ Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2026.

520 s.: harita, rnk.res.; 29 cm. (Kültür ve Turizm Bakanlığı YTB yayınları: 111, Araştırma Eserler serisi)

ISBN: 978-975-17-6765-3

1. Afrika I. Ermağan, İsmail. II. Yıldız, Fatma. III. Afrika Yıllığı 2025. IV. Seriler. 960

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
YURTDIŞI TÜRKLER VE AKRABA
TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI

Oğuzlar Mahallesi, Mevlana Bulvarı No: 145, 06520 Balgat, Çankaya, Ankara
Tel: 0(312) 218-40-00 Faks: 0(312) 218-40-49
ytb.gov.tr
info@ytb.gov.tr
kep adresi: ytb@hs01.kep.tr
Sertifika Numarası: 67797

İçindekiler

Takdim, **6-7**

Sunuş, **8-11**

Editörlerin Ön Sözü, **13-25**

Birinci Bölüm
Siyaset, Ekonomi, Toplum ve Çevre
27-164

İkinci Bölüm
Türkiye-Afrika İlişkileri
165-302

Üçüncü Bölüm
Küresel ve Bölgesel Aktörlerin Afrika ile İlişkileri
303-404

Dördüncü Bölüm
Kültür, Sanat, Eğitim ve Spor
405-500

Afrika Üzerine Yayınlar 2025
501-520

Dördüncü Bölüm

Kültür, Sanat, Eğitim ve Spor

1 Türkiye-Afrika İlişkilerinde Kültür Temelli İletişimin Somut Bir Uygulaması Olarak Afrika Kültür Evi **407-416**
Zeliha Sağlam

2 2025 Yılında Afrika'daki Kültürel Festivaller ve Etkinlikler **417-422**
Rukiye Nur Akyazıcı | Habeeb Emiola

3 2025 Yılında Kuzey Afrika'da Müzecilik: Büyük Mısır Müzesi ve Libya Ulusal Müzesi **423-428**
Duygu İlkhan Söylemez

4 2025 Yılında Tarihî Eserlerin Afrika Müzelerine İadesi **429-436**
Esin Güzel

5 2025 Yılında Kuzey Afrika'da Kültürel Miras Rekabeti **437-442**
Burak Yetimoğlu

6 2025 Yılında Afrika'da Eğitim ve Bilişim Faaliyetlerinde Dijital Dönüşüm **443-448**
Mehmet Babacan

7 2025'te Afrika Pop Müziğinin Küresel Yükselişi: Afrobeats **449-454**
Sena Birinci

8 2025 Perspektifinden Svahili Dilinin Afrika'daki Çok Katmanlı Konumu **455-460**
Sevgi Çalışır Zenci

9 2025 Gelişmeleri Işığında Afrika'da Askerî Türkçe Eğitimi **461-466**
Elif Ermağan

10 AFCON 2025 ve Fas'ın Spor Üzerinden Bölgesel ve Küresel Konumlanma Stratejisi **467-472**
Ahmet Göksel Uluer

11 2025 Yılında Kenya'da Eğitimde Dijital Dönüşümün Sosyolojik Dinamikleri **473-478**
Ani Tarugishvili

12 2025 Yılında Afrika'da Kıtasal Eğitim Reformları: Sömürge Mirasından Millî Müfredata Geçiş Süreci **479-484**
Yusuf Dinçel

13 2025'te Afrika'da Sanat Ekosisteminin Parlayan Yüzü: Somali **485-492**
Buse Erhalim Gümüş | Suad Jama Aidiid

14 Türkiye Mezunu Afrikalıların 2025 Yılındaki Başarı Hikâyeleri **493-500**
Tuğrul Oğuzhan Yılmaz

2025 Yılında Afrika'da Eğitim ve Bilişim Faaliyetlerinde Dijital Dönüşüm

6

Mehmet Babacan*

1. Giriş

Afrika; sadece dünya üzerindeki bir kıtanın adı olarak düşünülmemeli, geçmişten bugüne *insanlığın ayak izi* olarak adlandırılan mevzubahis toprakların şahit olduğu medeniyetler, güç mücadelesi ve tarihsel birikimler göz önüne alınarak bir muhasebe yapılmalıdır. Dünyanın farklı coğrafyalarında yaşayan insan topluluklarının zihninde Afrika kavramı bugüne kadar acı ve trajik unsurlarla felaket görüntülerini çağrıştırmış, uluslararası siyasette ise egemen güçlerin/aktörlerin kaynaklarını transfer etmek uğruna birbiriyle yarış içerisine girdiği bir coğrafya olarak betimlenmiştir.[1]

Teknolojik gelişmelerin baş döndürücü bir hızla ilerlediği ve yapay zekâ destekli yazılım platformlarının devlet ve toplum hayatının her alanına nüfuz ettiği günümüzde Afrika da yerel ve global girişimcilerin destekleriyle kendisini teknoloji, bilim ve eğitim sütunlarında inşa ettiği güçle konumlandırmaktadır.[2] Sahip olduğu doğal zenginliklerin yanında büyük bir insan kaynağına da sahip olan Afrika'nın kıtasal ölçekte teknolojik, eğitsel ve bilişsel bir dönüşüm yaratması bu insan kaynağının daha donanımlı bir niteliğe kavuşturulmasında yatmaktadır. Bölgesel bir bakış açısıyla Kıta'daki teknolojik yatırımların ve eğitim sistemlerinin yeniden yapılandırılması ve bilgi ve iletişim teknolojilerindeki atılımlar bahsedilen dönüşüm adına hayati bir önem taşımaktadır. Bu kapsamda çalışmada, 2025 yılında Afrika'daki eğitim ve bilişim faaliyetlerindeki teknolojik ve dijital gelişmeler ele alınmaktadır.

* Dr., Öğretim Görevlisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Teknoloji Transfer Ofisi Koordinatörlüğü, ORCID: 0000-0003-1420-7726
mbabacan@yildiz.edu.tr

1 Muhsin Korkut, "Afrika Düşüncesi ve Dekolonizasyon Çelişkisi", *TASAM,* 28.01.2019

https://www.kisa.link/rFPdr, Erişim Tarihi: 25.04.2026.

2 Tania Begazo, Moussa P. Blimpo, Mark A. Dutz, "Overview", *Digital Africa: Technological Transformation for Jobs*, World Bank Group, Washington, 2023, p. 27.

ETEX-2025 Fuarından bir kare.

2. Bölgesel Teknolojik Yatırımlar, Fuarlar ve Dijitalleşme Hamleleri

2025 yılı içerisinde Afrika'da kıtasal ölçekte *dijital dönüşümü* destekleyecek önemli yatırımlar gerçekleşmiştir. Bunların yanında tamamlayıcı ve yeni nesil teknolojilerin yaygınlaşmasına hizmet edecek uluslararası çapta fuar ve tanıtımlar düzenlenmiş ve muhtelif girişimlerde bulunulmuştur. Bu gelişmelerden ilki, 6 Haziran'da Londra'da düzenlenen Afrika Teknoloji Zirvesi olmuştur. Afrika'nın farklı ülkelerinden gelen 13 teknoloji girişimi, küresel yatırımcıların ilgisini Kıta'ya çekmek ve sağlık, finans, hukuk, lojistik, çevre gibi alanlarda geliştirdikleri uygulamaları tanıtmak amacıyla bir araya gelmiştir. Zirve, teknoloji alanında Afrika'nın küresel ölçekte kendini tanıtması için önemli bir fırsat sunmuştur. Zirve kapsamında Nijerya'dan Blue Room Care, Build Africa, Myituran, Wallx Afric ve Güney Afrika'dan Ctrlfleet, Lawyerly, Njiapay, Smartrefill gibi teknoloji odaklı girişimler uluslararası görünürlük kazanmıştır.[3]

Doğu Afrika'nın en büyük teknoloji etkinliği olarak adlandırılan ve kısa adı ETEX 2025 olan Etiyopya Teknoloji Fuarı ise 16-18 Mayıs 2025 tarihleri arasında Addis Ababa'da geniş bir katılımla gerçekleştirilmiştir. Özellikle yapay zekâ, siber güvenlik, akıllı şehirler, Fintech ve teknoloji eğitimi alanlarında Etiyopya'nın öncü hamlelerini mercek altına alan bu etkinlik bilişim teknolojileri (BT) pazarının 2025 sonuna kadar 2,44 milyar dolara ulaşması raporda öngörülmektedir Afrika'nın dijital geleceğinde Etiyopya'yı lider ola-

3 *The Wall Africa Journal Turk,* "2025 Afrika Teknoloji Zirvesi Londra'da yapılacak", 28.05.2025

https://www.kisa.link/nTxbO, Erişim Tarihi: 25.04.2026.

rak konumlandıran bu fuarda *5M Coder Initiative* programı gibi girişimler milyonlarca Afrikalıyı Kıta'nın büyüyen teknoloji ekosistemini yönlendirecek dijital becerilerle donatmayı benimseyen bir vizyon ortaya koymuştur. Bahse konu vizyon Etiyopya ve Kıta genelinde yenilik ve *dijital dönüşümü* hızlandırmak amacıyla önemli bir adım olarak öne çıkmaktadır.[4]

Yine 2025'te gerçekleşen *Bigtech Africa-2025* uluslararası etkinliği, Kıta'nın dijital geleceğini şekillendirme hedefiyle yola çıkmış ve bu kapsamda yapay zekâ, dijital teknolojiler ve bilişim alanlarında firmalar, girişimciler, yatırımcılar ve kamu temsilcilerini bir araya getirmiştir. 9-11 Eylül 2025 tarihleri arasında Tunus'ta düzenlenen uluslararası etkinlik, Afrikalı yerel teknoloji firmalarına ürün ve hizmetlerini küresel ölçekte tanıtma fırsatı sunmuş, yeni iş birliklerinin kurulmasına zemin hazırlamış ve Afrika pazarındaki güncel teknolojik gelişmelerin yerinde takip edilmesine olanak sağlamıştır. Türk teknoloji firmalarının da önemli iş birlikleri kurduğu etkinlik, Kıta'nın en kapsamlı teknoloji etkinliklerinden biri olarak dünyanın önde gelen teknoloji şirketlerinin temsilcilerini Tunus'ta buluşturmuştur.[5]

3. Kıta Ölçekli İnovasyon ve Bilişim Teknolojilerinin Yaygınlaştırılması

Afrika'da başarılmaya çalışılan *dijital dönüşüm*, toplum ve yönetim/devlet hayatının çeşitli alanlarında önemli çıktılar üretmesinin yanı sıra *yeşil dönüşüm, ekonomik kaynak* ve *sürdürülebilir kalkınma* açısından da çeşitli avantajlar sağlama potansiyeline sahiptir. Ancak birbirine bağlı ve sistematik bir düzen gerektiren bu süreç; inovasyon ve araştırma-geliştirme (Ar-Ge) çalışmalarının desteklenmesi, Kıta'da özellikle kırsal kesimleri de içine alan bütüncül bir perspektifle bilişim ve iletişim teknolojilerinin yaygınlaştırılmasıyla mümkün olacaktır. Bu süreç, Dünya Bankası'nın *Digital Africa* raporundan hareketle Şekil-1'de gösterilmektedir.[6]

Kıtasal ölçekte dijital dönüşüme imkân verecek ve Afrika'daki yapay zekâ yönetişimi ve inovasyonu için adeta bir dönüm noktası sayılan Afrika Yapay Zekâ Konseyi, Akıllı Afrika Yönetim Kurulu tarafından 2025 yılının Kasım ayında resmen kurulmuştur. Afrika devlet ve hükûmet başkanlarının 2013'te Kıta'da sürdürülebilir bir sosyoekonomik kalkınmayı hızlandırma amacıyla hayata geçirdikleri *Akıllı Afrika* girişiminin bu kararı 2025 yılı içindeki en önemli gelişmelerden biri sayılmaktadır. Nitekim girişim, konseyin kurulma amacını, "yapay zekâ çağında dijital egemenlik, kapsayıcı inovasyon ve sürdürülebilir ekonomik büyüme konusundaki Afrika'nın kararlılığını pekiştirmek" olarak ifade etmiştir.[7]

4 *Etex: Ethiopian Tech Expo 2025,* "Shaping Ethiopia's Digital Future: Innovation, Security, Transformation", 16.05.2025

https://etexethiopia.com/, Erişim Tarihi: 25.04.2026.

5 *TÜBİTAK,* "BIGTECH AFRICA 2025 – Tunus'ta Teknoloji, Yapay Zekâ ve Girişimcilik Buluşması", 30.07.2025

https://www.kisa.link/ABIfZ, Erişim Tarihi: 25.04.2026.

6 Tania Begazo, Moussa P. Blimpo, Mark A. Dutz, "Overview", *Digital Africa: Technological Transformation for Jobs,* p. 27.

7 *Smart Africa,* "The Smart Africa's Board Unveils the inaugural Africa AI Council to Lead the Continent's AI Transformation", 09.11.2025,

https://www.kisa.link/bqIcY, Erişim Tarihi: 25.04.2026.

4. Eğitimde Dönüşüm ve Fark Yaratan Uygulamalar

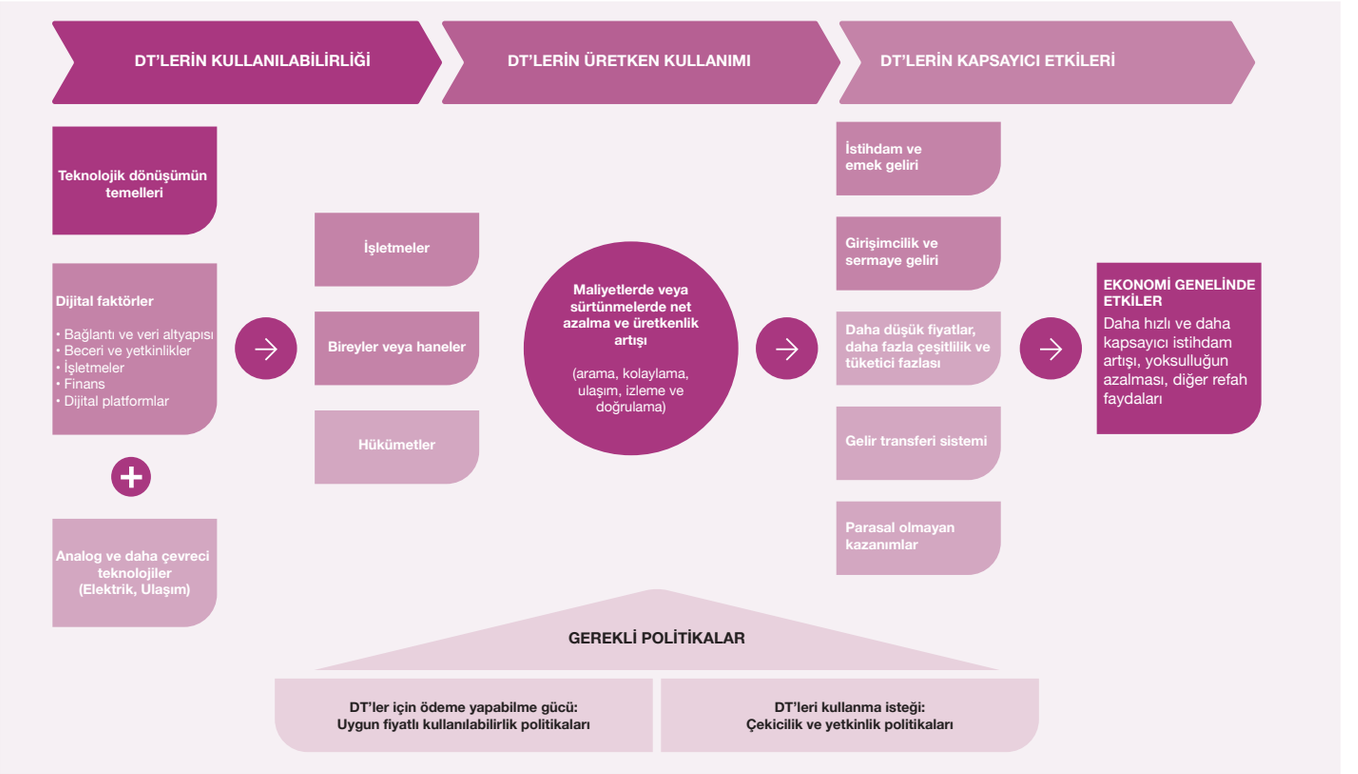
Afrika'nın doğal kaynaklarının yanı sıra güçlü beşerî sermayesinin *Endüstri 4.0* çağında donanımlı ve nitelikli bir yapıya kavuşturulması, dijital teknolojilerin kullanılması ve yaygınlaştırılması politikaları için son derece önem taşımaktadır. Nitekim 2025 yılı bazında 230 milyonu aşan nüfusuyla Nijerya Kıta'nın en kalabalık ülkesi iken sırasıyla onu Etiyopya, Mısır, Kongo ve Tanzanya gibi ülkeler takip etmektedir.

Nüfusun yalnızca nicelik bakımından değil, eğitim ve yetkinlik düzeyi açısından da güçlendirilmesi, Afrika ülkelerinde kıtasal ölçekte fark yaratacak eğitim uygulamalarına duyulan ihtiyacı ortaya koymaktadır. Bu kapsamda, 2025 yılında UNESCO tarafından başlatılan Afrika'nın Yükselişi için Daha İyi Eğitim Projesi'nin (BEAR)[8] çalıştayları ve mesleki eğitim projeleri düzenlenmiştir. Eğitim sistemlerinde dijitalleşme yine Kıta bazındaki eğitim müfredatlarında öne çıkan bir konu olurken, özellikle yükseköğretimi merceğine alan 2025 Afrika Kanıt Zirvesi[9] eğitimde karar alma süreçlerini ve Afrikalı akademisyenlerin konumunu öne çıkaran bir etkinlik olarak gündemde yer edinmiştir.

8 *UNESCO*, "The Better Education for Africa's Rise Project",
https://www.kisa.link/wrRMn, Erişim Tarihi: 25.04.2026.

9 *CEGA (Center for Effective Global Action)*, "2025 Africa Evidence Summit",
https://www.kisa.link/nbraa, Erişim Tarihi: 25.04.2026.

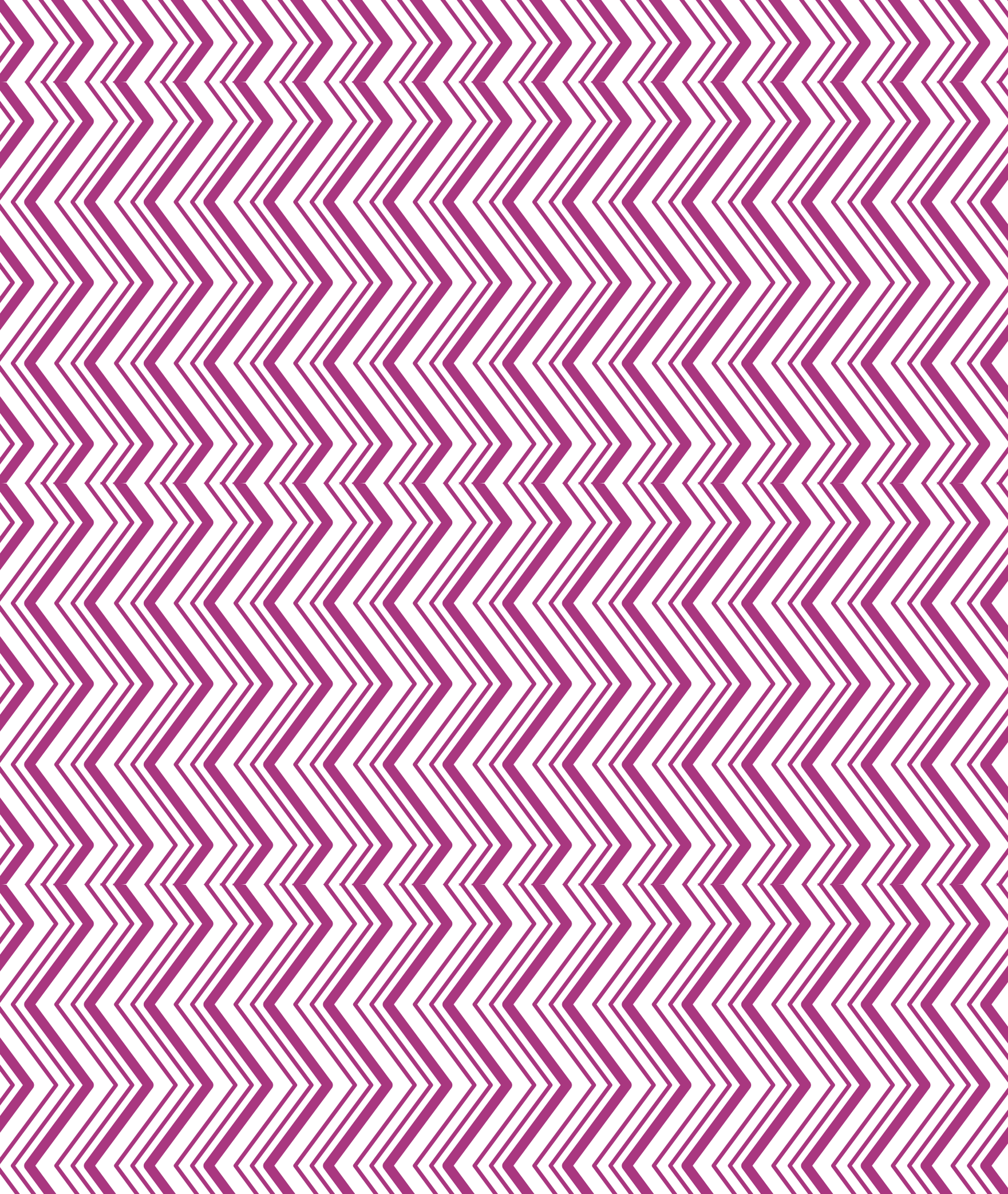
Şekil 1: Dijital teknolojilerin (DT) istihdam ve gelir artışı üzerindeki etkilerinin politika analizi için kavramsal çerçeve

5. Sonuç

Dijitalleşme ve yapay zekâ destekli teknolojilerin hızla geliştiği günümüzde, Afrika 2025 yılında kıtasal ölçekte eğitim ve bilişim teknolojilerinde bir *dönüşüm* gerçekleştirme hedefi içerisinde olmuştur. Kıta'da yapay zekâ, dijital teknolojiler, nesnelerin interneti, akıllı şehirler ve siber güvenlik alanlarında öne çıkan Tunus, Etiyopya, Kenya gibi ülkeler birçok uluslararası etkinliğe ev sahipliği yapmıştır. Bunun yanı sıra, Afrika genelinde dijital dönüşümü mümkün kılacak teknolojilerin Afrikalılara benimsetilmesi ve öğretilmesi kapsamında çeşitli projelerin hazırlanarak uygulanması eğitim ve bilişim süreçlerinin paralel yürütülmesini gerektirmiştir. Bu noktada eğitim sistemlerinde dijitalleşme özellikle Kıta ölçeğinde hayata geçirilmesi planlanan eğitim faaliyetlerindeki dönüşümde önemli bir başlık olarak belirmektedir.

Afrika'da eğitim ve bilişim teknolojilerinde kıtasal ve köklü bir dönüşüm birbiriyle bağlantılı ve sistematik bir biçimde gelişme seyri izlerken, bahse konu süreçlerin inovasyon ve fark yaratan uygulamalarla desteklenmesi zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda küresel girişimcilerin dikkatini Afrika'ya çekmeyi amaçlayan teknoloji platformları ve fuarlar önemli bir rol üstlenmiştir. İş dünyasından akademiye, kamu temsilcilerinden girişimcilere kadar çok sayıda aktörü bir araya getiren bu etkinlikler, çok uluslu teknoloji iş birliklerinin geliştirilmesine katkı sağlamıştır.

AFRİKA YILLIĞI 2025

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı tarafından yayına sunulan ve 2025 yılında Afrika'yla ilgili önemli gelişmelere odaklanan bu eser, Türkiye'de Kıta'ya dair farkındalığı ve bilgi birikimini artırmayı amaçlamaktadır. Çalışmanın bir diğer amacı ise Afrika'ya ilişkin akademik ilgiyi canlı tutmaktır. Bu anlamda alanında bir ilk olan ve Afrika çalışan Türk ve Afrikalı değerli araştırmacıların katkılarıyla hazırlanan yıllık, ilgili literatüre mütevazı de olsa bir katkı sunma iddiasını taşımaktadır.

YTB YAYINLARI

9 789751 767653